

Prof. JUDr. Jan Hurdík, DrSc. (Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně) hovořil na téma hodnotových změn ve struktuře právního vztahu. Diskutoval pojetí právního vztahu v novém občanském zákoníku v České republice. Právní vztahy jsou podle prof. Hurdíka obecně odrazem společenských vztahů, které se v posledních letech výrazně mění.

Doc. JUDr. Soňa Košičiarová, Ph.D. mim. prof. (Právnická fakulta Trnavské univerzity) promluvila na téma ochrany ústavních hodnot a svobod ve veřejné správě. Hovořila o různých principech správního práva v ústavě, jakož i o požadavcích, které na veřejnou správu klade právo EU a judikatura Evropského soudu pro lidská práva.

Prof. JUDr. Ivo Telec, CSc. (Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně) přednesl referát Politická svoboda a duševní vlastnictví. Zmínil odmítnutí Obchodní dohody proti padělatelství (ACTA) v Evropském parlamentu i demonstrace, které její ratifikační proces doprovázely v řadě států. Kriticky hodnotil argumenty některých skupin ve prospěch uvolnění práv duševního vlastnictví k určitým dílům. Film či hudební skladbu totiž není možné dle referujícího zařadit pod pojem informace, jejichž šíření by mělo být svobodné.

Prof. JUDr. Ladislav Vojáček, CSc. (Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně) hovořil o sociální doktríně předmnichovského Československa. Připomněl základ této doktríny vycházející z díla T. G. Masaryka. Přestože tato politika utrpěla tvrdý zásah v době ekonomické krize a následně očekávání války, první Československá republika se jí nikdy nezřekla.

Druhý den konference se uskutečnila jednání celkem jedenácti sekcí z různých právních odvětví. Tematicky byly sekce zaměřeny na hlavní téma konference, tedy projevy hodnotového systému v právu. Během jednotlivých sekcí konference bylo naplánováno více než 200 referátů.

Na teoretickoprávní sekci, jejímž tématem byla hodnotová východiska v procesu aplikace práva, zaznělo osm příspěvků, vzhledem k tomu, že ne všichni účastníci se dostavili. Nižší počet referujících však byl vyvážen diskusí po každém z referátů, kterou moderoval předsedající sekce *prof. JUDr. Jozef Prusák, CSc.* Z řečníků prvního dne se sekce zúčastnil rovněž *JUDr. Eduard Bárány, DrSc.* V sekci zazněly referáty z poměrně mnoha oblastí právní teorie, řada z nich se orientovala na popis hodnotového pluralismu současné společnosti, což bylo také tématem většiny diskusí.

Výstupem konference by měly být sborníky či kolektivní monografie vydané předsedajícími jednotlivých sekcí, v nichž budou prezentované hlavní teze autorů dále rozpracovány. Konference splnila svůj účel, když přinesla setkání a výměnu výsledků vědeckého zkoumání velkého množství příslušníků zejména akademické sféry z několika zemí. Věřím, že již nyní se mnozí z účastníků těší na její další ročník.

Tato zpráva z konference vznikla v rámci grantu Grantové agentury ČR č. P408/12/1255 s názvem „Klíčové pojmy ústavní teorie v čase paradigmatických změn“.

JUDr. Pavel Ondřejek, Ph.D.

Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Konference „Výzvy pro Mezinárodní trestní soud: 10 let činnosti ICC“

Dne 9. října 2012 se pod záštitou Ministerstva zahraničních věcí ve spolupráci s Národní skupinou pro implementaci mezinárodního humanitárního práva konala v Černínském paláci v Praze odborná konference u příležitosti výročí deseti let činnosti Mezinárodního trestního soudu.

Konference nabídla mnoho zajímavých témat rozdělených do dvou konferenčních panelů. Zúčastnila se jí řada odborníků z praxe, a to jak soudců a státních zástupců, tak i zástupců různých ministerstev, zejména Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva obrany.

První konferenční panel, který byl zaměřen na mezinárodní trestní spravedlnost, zahájil náměstek ministra zahraničních věcí *JUDr. Vladimír Galuška* a *Mgr. Jana Reinišová*, vrchní ředitelka sekce právní a konzulární Ministerstva zahraničních věcí. Náměstek Galuška poukázal na několik nedávných významných počinů České republiky na poli mezinárodní trestní justice, a to zejména na přijetí vládních pravidel pro výběr soudců Mezinárodního trestního soudu (příloha usnesení vlády č. 478 ze dne 14. června 2010) a na ratifikaci Dohody o výsadách a imunitách Mezinárodního trestního soudu (č. 51/2011 Sb. m. s.). Dále zdůraznil potřebu brzké ratifikace změn Římského statutu přijatých na první revizní konferenci konané sedm let po vstupu statutu v platnost ve dnech 31. května až 11. června 2010 v ugandské Kampale. Na kampalské konferenci byla přijata dlouho očekávaná definice zločinu agrese (nový článek 8bis Římského statutu) a dále došlo k rozšíření jednání považovaných za válečný zločin spáchaný v rámci vnitrostátních ozbrojených konfliktů o tři nové skutkové podstaty [čl. 8 odst. 2 písm. e) Římského statutu]. Závěrem vyjádřil svou gratulaci *JUDr. Robertu Fremrovi*, který byl dne 13. prosince 2011 zvolen jedním z nově nastupujících soudců Mezinárodního trestního soudu a stal se tak vůbec prvním českým soudcem u tohoto soudu.

Dále vystoupil *R. Fremr*, který nejprve krátce shrnul průběh voleb soudců k Mezinárodnímu trestnímu soudu, přičemž poukázal na stále ještě nedostatečnou transparentnost průběhu voleb, která snad bude vyřešena brzkým zvolením Poradního výboru pro kandidatury podle čl. 36 odst. 4 písm. c) Římského statutu, a dále se zabýval výzvami, kterým Mezinárodní trestní soud v současné době čelí. Při této příležitosti porovnal soud s mezinárodními trestními tribunály, zejména s Mezinárodním trestním tribunálem pro Rwandu, u kterého *R. Fremr* v letech 2006–2008 a znovu 2010–2011 působil ve funkci soudce ad litem, a poukázal na nutnost vyhnout se chybám zaznamenaným právě v souvislosti s činností těchto tribunálů, kterým bývá vyčítána jejich přílišná nákladnost a zpolitizovanost. *R. Fremr* upozornil, že ačkoli nyní je Mezinárodní trestní soud skutečně méně nákladný než mezinárodní trestní tribunály, do budoucna je nutno počítat s nutností navýšení jeho rozpočtu, jelikož soud je teprve v začátcích a počet jím řešených případů bude dále narůstat. Za přínos soudu naopak považuje, že Římský statut dává širší prostor pro uplatnění práv obětí. Dále uvedl, že ačkoli je Mezinárodní trestní soud všeobecně dobře přijímán, ozývají se kritiky ze zemí afrického kontinentu, kterými bývá soud označován jako „evropský soud pro Afriku“. Za možné řešení tohoto problému označil možnost konání některých hlavních líčení na území smluvních stran, nikoli jen v Haagu, což by dle jeho názoru pomohlo přiblížit Afriku k Evropě. Závěrem svého vystoupení se *R. Fremr* zabýval otázkou neplnění povinnosti spolupráce s Mezinárodním trestním soudem ze strany některých smluvních stran. Konkrétně zmínil případ ugandského prezidenta *Umara Bašíra*, na kterého již před několika lety soud vydal zatykač, ale který spravedlnosti stále uniká, a některé ze smluvních stran, zejména Keňa, jej dokonce pozvaly na své území na oficiální státní návštěvu a zcela ignorovaly svou povinnost vydat jej Mezinárodnímu trestnímu soudu. *R. Fremr* upozornil, že případy takovéto nespolečné zatím nejsou příliš řešeny.

Mgr. Petr Klement z oddělení vnějších vztahů Nejvyššího státního zastupitelství shrnul své zkušenosti s fungováním justice v postkonfliktních oblastech, získané během jeho působení ve funkci prokurátora civilní mise EU EULEX v Kosovské Mitrovici od podzimu 2010 do počátku roku 2012. Uvedl, že nejvýznamnějším problémem justice v tzv. přechodovém období, kterým je myšleno období po skončení dramatických politických nebo válečných událostí, je nedostatek celé generace soudců a státních zástupců a s tím související problémy, jako například vysoký věkový průměr soudců a státních zástupců, právní a generační diskontinuita a nedostatek pracovních sil.

Následující příspěvek se věnoval postavení Mezinárodního trestního soudu v současném multi-laterálním systému a rozšiřování jeho jurisdikce. *JUDr. Renáta Klečková, Ph.D.* z mezinárodně-právního odboru Ministerstva zahraničních věcí v této souvislosti uvedla, že pro správné fungování Mezinárodního trestního soudu jsou zcela nezbytné tři pojmy: konsenzus, univerzalita a lidská práva. Co se týče univerzality, byly zmíněny státy, které v současnosti uvažují o ratifikaci Římského

statutu, a to zejména Indonésie a Malajsie, ale také například Jižní Súdán. V otázce lidských práv R. Klečková navázala na příspěvek R. Fremra, když znovu upozornila na nespolupráci států v souvislosti s ugandským prezidentem Baširem. Dále poukázala na odlišné vnímání pojmu spravedlnosti u různých komunit, a to s odkazem na Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii a jeho nepřilíh přiznivé přijetí Chorvatskem či Srbskem. Závěrem byla zmíněna kampalská konference a přijetí definice zločinu agrese, která byla schválena konsenzem přítomných států za účasti USA a Ruska, které ale nejsou smluvními stranami Římského statutu. Definice stále ponechává silné postavení Radě bezpečnosti, která posuzuje, zda na konkrétní jednání státu lze vůbec nahlížet jako na agresi. Teprve po vyhodnocení jednání státu jako agrese se může Mezinárodní trestní soud začít zabývat vyšetřováním a případným stíháním odpovědných jednotlivců.

Moderátorem druhého konferenčního panelu, zaměřeného na spolupráci České republiky s Mezinárodním trestním soudem, byl *RNDr. Marek Jukl, Ph.D.*, prezident Českého červeného kříže, po jehož krátkém vystoupení promluvil *JUDr. Pavel Caban, Ph.D.* na téma výzev ke spolupráci ze strany Mezinárodního trestního soudu. Zdůraznil, že Mezinárodní trestní soud se bez spolupráce smluvních stran neobejde, přičemž tuto spolupráci rozdělil na spolupráci povinnou, zastoupenou například povinností k zatýkání a vydávání osob či provádění důkazů na základě žádostí soudu, a spolupráci dobrovolnou, kam lze řadit přijímání odsouzených osob k výkonu trestu nebo relokaci svědků na území smluvních stran Římského statutu. V otázce tzv. povinné spolupráce byla blíže rozebrána zejména jedna její forma, a to identifikace a zmrazování majetku, což jistě patří k zajímavým tématům současné mezinárodní trestní justice. Mezinárodnímu trestnímu soudu je v této souvislosti vyčítána zejména nekonkrétnost jeho žádostí, jelikož žádosti nejsou adresovány přímo jednotlivým státům a ani v nich není blíže identifikován majetek dotčených osob. Mnohé státy proto na žádosti tohoto typu vůbec nereagují nebo reagují se značným zpožděním. Při hledání řešení tohoto problému se uvažuje o vytvoření kontaktních míst Mezinárodního trestního soudu v jednotlivých státech, která by umožnila přímý kontakt soudu a daného státu. Mezinárodní trestní soud se také snaží apelovat na smluvní strany Římského statutu, aby při vyhlášení trestního stíhání určité osoby samy spontánně poskytovaly informace o jejím případném majetku v jednotlivých státech. Závěrem tohoto příspěvku bylo proneseno ještě několik slov k dočasnému propuštění osob a k přijímání osob k výkonu trestu. Ohledně dočasného propuštění, ke kterému dochází, pokud je osoba zatčena, ale ještě před zahájením hlavního líčení před soudem pomínou důvody vazby, P. Caban uvedl, že Mezinárodní trestní soud v této souvislosti jeví snahu uzavírat se státy rámcové dohody o umístění dočasně propuštěných osob na jejich území, jelikož tyto osoby nesmějí zůstat na území Nizozemska, ale zároveň se často ani nemohou vrátit do svého domovského státu, ve kterém jim může hrozit nebezpečí. Podobné rámcové dohody jsou se státy uzavírány i ve věci přijímání odsouzených k výkonu trestu. Dohody tohoto typu již Mezinárodní trestní soud uzavřel například se Srbskem, Rakouskem či Kolumbií.

Návrhu zákona o mezinárodní justiční spolupráci, který je v současnosti projednáván Poslaneckou sněmovnou, se věnoval příspěvek *Mgr. Miroslava Kubíčka* z mezinárodního odboru trestního Ministerstva spravedlnosti. Zákon o mezinárodní justiční spolupráci nahrazuje a podstatně rozšiřuje hlavu XXV. trestního řádu. Nabízí komplexnější a ucelenější úpravu mezinárodní spolupráce v trestních věcech, přičemž se na rozdíl od současné úpravy široce zaměřuje i na spolupráci s mezinárodními trestními tribunály a Mezinárodním trestním soudem. Nová právní úprava, jejíž účinnost by měla nastat v průběhu roku 2013, ponechává v platnosti přednostní uplatnění přímo použitelných ustanovení mezinárodních smluv, ale zavádí také přímou použitelnost jednacích a důkazních řádů trestních tribunálů a Mezinárodního trestního soudu. V souvislosti s vydáváním osob zavádí obligatorní předběžnou vazbu a výlučnou příslušnost Krajského soudu v Praze a Krajského státního zastupitelství v Praze. K předání osoby Mezinárodnímu trestnímu soudu může dojít pouze na základě příkazu k předání, jelikož zcela odpadá potřeba souhlasu ministra spravedlnosti. Co se týče výkonu rozhodnutí Mezinárodního trestního soudu a průvozu osob přes území České republiky za účelem jejich předání tomuto soudu, zákon o mezinárodní justiční spolupráci nabízí

jednodušší postup, oprostěný od zbytečných formalit a zdoluhavého rozhodování vyžadovaných současnou úpravou, kdy například průvoz osob přes území České republiky bude možný i bez souhlasu státu, ačkoli v praxi se očekává alespoň jeho předběžné informování (prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti nebo Interpolu).

S posledním příspěvkem konference, zaměřeným na spolupráci s Mezinárodním trestním soudem v přípravném trestním řízení, vystoupila *JUDr. Světlana Kloučková, Ph.D.*, ředitelka mezinárodního odboru Nejvyššího státního zastupitelství, která současnou úpravu označila za nedostatečnou a velmi kusou, ačkoli připustila, že i tak je spolupráce samozřejmě možná. Poukázala, že v případě spolupráce s Mezinárodním trestním soudem je nutno upustit od rozlišování spolupráce na policejní a justiční, jelikož Mezinárodnímu trestnímu soudu, který sám nemá vlastní policii, je poskytována spolupráce „při vyšetřování a stíhání“, aniž by mezi těmito pojmy byl činěn rozdíl. Dále upozornila opět na značnou nekonkrétnost žádostí o právní pomoc zasílaných Mezinárodním trestním soudem, který ve svých žádostech například nemá povinnost uvádět popis skutku, jak je v jiných případech obvyklé. Smluvní strany ale mají právo žádat o dodatkové informace. Této možnosti Česká republika dosud nevyužila.

Ke všem předneseným příspěvkům proběhla rozsáhlá diskuze, v níž se účastníci blíže zabývali zejména průtahy v řízeních před Mezinárodním trestním soudem a jejich řešením, nekonkrétností žádostí o právní pomoc zasílaných Mezinárodním trestním soudem a relokací svědků na území smluvních stran, konkrétně možnostmi a vhodností České republiky v této otázce. Konferenci uzavřela opět *J. Reinišová*, která naposledy vyzdvihla nutnost vzájemné spolupráce států s Mezinárodním trestním soudem pro zabezpečení lepšího fungování tohoto soudu.

Lze konstatovat, že konference splnila svůj účel a poskytla všem účastníkům náhled na fungování Mezinárodního trestního soudu v praxi, na jeho dosavadní úspěchy, ale i chyby a nedostatky, které je nutno v budoucnosti odstranit. Právě při odstraňování těchto nedostatků bude zcela nezbytná bezproblémová spolupráce soudu a smluvních stran.

Mgr. Helena Opatová
Ministerstvo spravedlnosti ČR

Konference „Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu“

Ve středu 26. září 2012 se na půdě Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze uskutečnila konference věnovaná velice aktuální otázce trestního práva, kterou je poškozený a oběť trestného činu. Konferenci pod titulem Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu pořádala Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Česká kriminologická společnost. Záštitu nad konferencí převzal děkan Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze prof. Aleš Gerloch.

Konference se konala v souvislosti s připravovaným vládním návrhem zákona o obětech trestných činů, který reaguje na úpravu postavení obětí trestných činů v právu Evropské unie a komplexně upravuje práva obětí trestných činů, poskytování peněžité pomoci obětem trestných činů a vztahy mezi státem a subjekty, které poskytují služby obětem trestných činů. Zákon také zavádí některé nové instituty do trestního řádu.

Konference se zúčastnila široká odborná veřejnost. Sešli se zástupci z řad akademických odborníků, tak expertů z praxe. Na konferenci vystoupili odborníci z Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, členové České kriminologické společnosti, členové Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, akademici ze Západočeské univerzity v Plzni, Policejní akademie ČR a dalších vysokých škol v České republice a na Slovensku. Dále se konference zúčastnili pracovníci Probační a mediační